

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบกับความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม เพราะความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารนั้น ได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า โลกไร้พรมแดน (Global Village) ซึ่งปรากฏการณ์ที่โลกไม่มีพรมแดนนี้ได้นำคนไทยเข้าสู่การสื่อสารกับผู้คนมากมายต่างภาษาต่างวัฒนธรรมที่เรียกว่า การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Wongblasaj, 2000, p.1) ด้วยเหตุนี้จึงเกิดความต้องการในการเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศมากขึ้นเพื่อที่จะนำมาสื่อสาร ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ ที่มีผู้ใช้สื่อสารกันอย่างกว้างขวางและเป็นสากล และได้ทวีบทบาทมากขึ้นในสังคมไทย เพราะเป็นภาษาที่มีผู้นิยมเรียนมากที่สุด(รัชนีเพ็ญ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2533, หน้า 1, สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2539, หน้า 12)

ปัจจุบันนี้แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศเปลี่ยนแปลงไปจากการเน้นกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ การฝึกกระสวนประโยค และความถูกต้องในการใช้ภาษามาเน้นการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ตามสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการฟัง-พูด ซึ่งเป็นทักษะที่สมควรจะพัฒนาไปพร้อมๆกัน(สุภัทรา อักษรานุเคราะห์, 2532, หน้า 53) ทั้งนี้การฟัง-พูดนั้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสื่อสารของมนุษย์ เป็นทักษะเบื้องต้น เป็นทักษะการสื่อสารโดยตรง และทราบผลได้เร็วกว่าการสื่อสารทักษะอื่นๆ (Finocchiaro, 1964, p.28) ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาของ Zappolo (1981, p.31) ที่พบว่าโดยทั่วไปในการสื่อสารของคนเราใช้ทักษะการฟัง 45% ทักษะการพูด 30% ทักษะการอ่าน 16% และทักษะการเขียน 9% จะเห็นได้ว่าคนเราใช้การฟัง-พูดถึง 75% ของการสื่อสารทั้งหมด จึงถือได้ว่าเป็นทักษะที่มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของมนุษย์ การฟังเป็นทักษะการรับสาร ส่วนการพูดเป็นทักษะส่งสาร การฝึกความเข้าใจในการฟังและการฝึกความสามารถในการพูดนั้นมีความสำคัญ

เท่าเทียมกัน (Byrne, 1979, p. 9) ดังนั้นควรทำการสอนทักษะทั้งสองนี้ไปพร้อมๆกัน เพราะในการสื่อสารทางวาจาผู้พูดจะต้องฟังให้เข้าใจเสียก่อนจึงจะสามารถพูดได้ตอบได้ ทักษะการฟัง-พูดจึงแยกจากกันไม่ได้ (สุภัทราอักษรานุเคราะห์, 2532, หน้า 53) หากการฟังเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอแล้ว ก็จะก่อให้เกิดอุปสรรคในการสื่อสารต่อผู้ฟังได้ ส่วนด้านการพูดนั้นเป็นวิธีการแสดงความคิดเห็นหรือความรู้ซึ่งมีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2539, หน้า 159)

จากความสำคัญดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศควรให้ความสำคัญกับการสอนทักษะฟัง-พูด โดยเน้นการสื่อความหมายตามสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้เรียนยังจะต้องทราบถึงการใช้ภาษาท่าทาง อาทิ กริยาต่างๆ ที่แสดงออกระหว่างการสื่อสารและเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเพื่อเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมและเพื่อให้การสื่อสารดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สุภัทรา อักษรานุเคราะห์, 2532, หน้า 52, ปรีชา ศรีเรืองฤทธิ์, 2536, หน้า 2, อรุณี วิริยะจิตรา, 2532, หน้า 25-28, นันทิยา แสงสิน, 2543)

ในความเป็นจริงผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ไม่ค่อยเน้นให้ผู้เรียนฝึกความสามารถในด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2539, หน้า 106-107) และเฉลิมพล ดาวเรือง (2535, หน้า 56) พบว่าผู้เรียนไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติได้เท่าที่ควร หรือถ้าสื่อสารได้ ก็มักจะใช้ภาษาในทางที่เจ้าของภาษาไม่ใช้กัน แม้ว่าจะถูกต้องและเป็นไปตามหลักไวยากรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับวารุณี จันทรานูวัฒน์ (2536, หน้า 121) ที่กล่าวไว้ว่า แม้ผู้เรียนได้เรียนภาษาอังกฤษมาเกือบสิบปีหรือนานกว่านั้นก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถใช้ภาษาที่เรียนมานั้นสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจได้ และแม้ผู้เรียนที่เรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นระดับที่สูง และจะต้องได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นเวลานานแล้วก็ยังไม่สามารถนำความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษที่ได้เรียนมาใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ (Burnpong, 1995, Pc. 1.อ้างใน วินิตยา ประเสริฐสุนทร, 2539 หน้า 2)

ปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากหลายสาเหตุ สาเหตุที่สำคัญสาเหตุหนึ่ง คือสภาพการเรียนการสอนไม่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ โรงเรียนต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนรัฐบาลส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้นักเรียนมีโอกาสนำความสามารถทางภาษาอังกฤษได้แค่เบื้องต้นเท่านั้น อันจะเป็นการค้ำยโอกาสกว่าผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (ประนอม สุรัสวดี, 2535, หน้า 56) ส่วนด้านตัวครูผู้สอนนั้นไม่มีเวลาและไม่มี ความคุ้นเคยกับการจัดเตรียมกิจกรรมตามแนวการสอนเพื่อการ

สื่อสารให้สอดคล้องกับบทเรียนจึงจะเลขาธิการจัดกิจกรรมดังกล่าว และครูเองก็เห็นว่าแนวการสอนเพื่อการสื่อสารทำให้ผู้เรียนขาดความแม่นยำในด้านกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนจึงมุ่งเน้นที่จะสอนไวยากรณ์โดยยึดเฉพาะเนื้อหาทางภาษาเท่านั้น (อุไรวรรณ สฤตคนันต์, 2526, สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2539, หน้า 122)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนภาษาที่เน้นเฉพาะความสามารถทางด้านกฎเกณฑ์ของภาษาแต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการสื่อสารได้ ในการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดนั้น ควรจะใช้กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะฟัง-พูดในสถานการณ์ต่างๆที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด ให้ผู้เรียนแสดงออกทางด้านการพูดได้ตอบที่เหมาะสมกับกาลเทศะ (อรุณี วิริยะจิตรา, 2532, หน้า 48, ปราณี กุลละวณิช และคณะ, 2540, หน้า 118-119)

อีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสื่อสารได้อย่างราบรื่นคือ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมทางภาษา Dornyei และ Thuerrell (1992, pp.112-113) ได้ให้เหตุผลว่า การขาดความรู้และความตระหนักในกฎของสังคม และกฎของวัฒนธรรมทางภาษานั้นจะเป็นเหตุให้ผู้เรียนภาษาต้องประสบกับอุปสรรคในการสื่อสารมากกว่าการขาดความรู้ทางด้านไวยากรณ์ ทั้งนี้เพราะในการสนทนานั้นเต็มไปด้วยการสอดแทรกของข้อมูลทางวัฒนธรรม (Cultural Information) ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อมีการสนทนาระหว่างผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน การสื่อสารอาจมีความผิดพลาดและล้มเหลวเพราะผู้เรียนภาษาไม่ให้ความสำคัญกับความรู้ความตระหนักเรื่องของวัฒนธรรมทางภาษา สอดคล้องกับ Hiraburana (1998, p.2) ที่กล่าวว่าในการสื่อสารที่ผู้สื่อสารทั้งสองฝ่ายมีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เมื่อมีการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ก็จะมีการแทรกแซงทางวัฒนธรรมด้วย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสน เข้าใจผิด และขัดแย้งกันด้านใดด้านหนึ่งได้ การสื่อสารนั้นก็จะเป็นการสื่อสารที่ล้มเหลว ไม่สัมฤทธิ์ผล การสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผลนั้น Nostrand (1991 cited in Kramsch, 1993, p.1) ได้อธิบายว่ามีใช้เพียงแค่การแลกเปลี่ยนสารด้วยวาจาเท่านั้น หากแต่จะต้องเป็นการสื่อสารที่สร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความสัมพันธอันดี การใช้ภาษานั้นต้องแม่นยำและคล่องแคล่ว ผู้สื่อสารต้องมีความรู้ความสามารถในการสังเกต และการวิเคราะห์วัฒนธรรม การเข้าใจทุกแง่มุมของวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงสร้างทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อ ทักษะ หรือสิ่งที่ Orwig (2000) เรียกว่าความสามารถทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งความสามารถนี้จะช่วยให้ผู้สื่อสารเข้าใจพฤติกรรมของกลุ่มชนจากมุมมองของเจ้าของภาษา และปฏิบัติตนได้ถูกต้องกับวัฒนธรรมนั้น การสื่อสารนั้นก็จะดำเนินไปอย่างราบรื่นและเหมาะสม

จะเห็นว่าวัฒนธรรมกับการสื่อสารนั้นแยกจากกันไม่ได้ เพราะวัฒนธรรมเป็นกรอบกำหนดวิธีการสนทนาว่า ใครจะพูดกับใคร ในเรื่องอะไร และการสื่อสารนั้นจะดำเนินไปอย่างไร วัฒนธรรมช่วยกำหนดแนวการเลือกรับสาร การตีความสาร กล่าวได้ว่าวัฒนธรรมนั้นเป็นรากฐานของการสื่อสาร (Samorvar, Porter & Join, 1981, p.24)

ในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การสอนตัวภาษาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ผู้เรียนสื่อสารในชีวิตจริงได้ ในการสื่อสารนั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆด้วย องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอันหนึ่งคือ องค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมทางสังคม (Sociocultural Aspect) ผู้สอนจำเป็นจะต้องให้ข้อมูลทางวัฒนธรรมว่า เจ้าของภาษามีบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมอย่างไร มีความคิด ความเชื่อ ค่านิยมในการดำเนินชีวิตอย่างไร และเจ้าของภาษานั้นจะพูดอย่างไรในบริบทต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเลือกใช้ถ้อยคำ ทั้งนี้ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางสังคมนี้จะส่งผลต่อการเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และเป็นการพัฒนาการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากที่สุด(สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ , 2532 , หน้า 1,14 , Lee, 2000 , pp.161-162) โดยความรู้นี้จะเกิดจากการรับรู้ผ่านการสังเกต การวิเคราะห์และการทำความเข้าใจบริบททางสังคมในภาพรวมซึ่งต้องอาศัยการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน (Kramsch, 1993, p. 92)

กิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถทางการฟัง-พูดเพื่อการสื่อสารของผู้เรียน และสามารถทำให้ผู้เรียนมีทักษะในด้านการเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม อีกทั้งยังมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของภาษาอังกฤษได้แก่ กิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคม กิจกรรมนี้พัฒนาโดย Jin Sook Lee และ Beverly McChesney ในปี 2000 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารทางวาจา และให้ผู้เรียนมีสมรรถวิสัยทางด้านวัฒนธรรมสังคม (Sociocultural Competence) ผ่านทางกิจกรรมที่เรียกว่า การประเมินระดับข้อความ (Discourse Rating Tasks Classroom Activity : DRTs) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความชำนาญในการเลือกใช้ถ้อยคำให้มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคม นอกจากนี้ในการให้ผู้เรียนได้นำความสามารถในการใช้ภาษาอย่างเหมาะสมมาฝึกฝนในการสื่อสาร Lee และ McChesney ได้ผนวกกิจกรรมการประเมินระดับข้อความนี้เข้ากับกิจกรรมแบบปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction Activities) อันได้แก่

การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) ทั้งนี้เพราะ กิจกรรมมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสมกับหน้าที่ บทบาทของตนและสถานการณ์ในสังคม (Littlewood, 1983, pp. 43-44)

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมได้แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ให้ความรู้ทางภาษา (Giving Knowledge) ครูนำเสนอตัวอย่างการใช้ภาษาตามหน้าที่ของภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา โดยการใช้รูปภาพประกอบ การเล่าเรื่อง ใช้สถานการณ์สมมุติ ฟังจากเทปบันทึกเสียง หรือ การให้ผู้เรียนดูวีดิทัศน์ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อันเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนเห็นว่าคุณลักษณะเฉพาะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้พูด ตัวผู้ฟัง รวมทั้งสถานที่ซึ่งการสื่อสารนั้นเกิดขึ้น ล้วนแต่มีผลต่อการเลือกใช้ภาษาและการแสดงออกในการสื่อสาร

2. ประเมินระดับข้อความ (Discourse Rating Task) ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการประเมินระดับข้อความ ผู้เรียนแต่ละคนจะจัดอันดับความเหมาะสมของพฤติกรรมทางภาษา จากนั้นผู้เรียนจะเอาตารางประเมินระดับข้อความไปให้เจ้าของภาษา 2 คนทำการประเมินระดับข้อความเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้ภาษาอังกฤษเป็นที่สองหรือภาษาต่างประเทศของตน กับพฤติกรรมการใช้ภาษาของเจ้าของภาษา

3. วิเคราะห์และอภิปราย (Analysis and Discussion) ให้ครูและผู้เรียนวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน ในแง่ความแตกต่างทางความคิดของเจ้าของภาษาและผู้ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษา ซึ่งความต่างนี้มาจากการที่มีความเชื่อ ค่านิยมและทัศนคติที่ต่างกัน ตลอดจนสอดคล้องกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

4. ปรับบทบาท (Modified Scenarios) โดยการที่ครูและผู้เรียนช่วยกันปรับคุณลักษณะด้านใดด้านหนึ่งของผู้สื่อสาร ซึ่งคุณลักษณะนี้จะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษา ซึ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงด้านภาษาศาสตร์สังคม ได้แก่คุณลักษณะทั้ง 4 ตัว คือ อายุ ตำแหน่ง เพศ และระดับความคุ้นเคยของกลุ่มสนทนา เพื่อระบุระดับของภาษาที่จะต้องใช้ในหน้าที่ภาษานั้น โดยการอภิปรายในกลุ่มของนักเรียน จากนั้นนักเรียนจะระบุภาษาที่เหมาะสมโดยดูจากข้อความที่ผู้เรียนได้ประเมินไว้ในกิจกรรมการประเมินระดับข้อความ (Discourse Rating Task) ที่ได้ทำไว้แล้ว

5. ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice) โดยให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติเพื่อฝึกทักษะการฟัง-พูดตามบทบาทที่ได้ทำการปรับในขั้นตอนที่ 4

จากกระบวนการข้างต้นส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาที่แท้จริงซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการเรียนรู้ของ Krashen (Krashen's Acquisition Hypothesis) ที่ว่าผู้เรียนเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาอย่างไม่รู้ตัวเพราะมุ่งเน้นที่การนำภาษาไปใช้ และไม่มีการเน้นเรื่องกฎเกณฑ์ แต่ผู้เรียนจะรู้สึกได้ถึงความถูกต้องของภาษา แม้จะไม่ได้เรียนโดยตรง การเรียนแบบนี้มีลักษณะที่เป็นธรรมชาติและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้จุดมุ่งหมายสำคัญของกิจกรรมนี้มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาที่ใช้จริงในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานเกี่ยวกับกลไกทดสอบทางภาษา (Krashen's Monitor Hypothesis) ที่ว่า การเรียนภาษา (Learning) และการรู้ภาษา (Acquiring) นำไปใช้ประโยชน์ได้ต่างกัน กล่าวคือ การรู้ภาษานั้น ทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างคล่องแคล่ว (Fluency) ส่วนการเรียนภาษา เป็นการตรวจสอบความถูกต้องทางภาษาหรือทำหน้าที่เป็นกลไกทางภาษาเท่านั้น ซึ่งในชีวิตประจำวัน การเรียนภาษานั้น ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์มากเท่าใดนัก เพราะในการใช้ความรู้ด้านกฎเกณฑ์มาตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องของภาษาในการสื่อสารทางวาทะนั้น มีเงื่อนไขหลายประการ อาทิ การสนทนาในชีวิตประจำวันจะมุ่งเนื้อหามากกว่าความถูกต้องทางไวยากรณ์ โดยเฉพาะในการสนทนาทั่วไป เรามักมีเวลาไม่พอในการตรวจสอบความถูกต้องของภาษา มิฉะนั้นการพูดจะช้ามาก นอกจากนี้มีกฎเกณฑ์ทางภาษามากมาย ซึ่งกฎเกณฑ์ดังกล่าวมีเป็นจำนวนมากไม่อาจแน่ใจได้ว่ามีความรู้กฎเกณฑ์ครบถ้วน (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2539, หน้า 24-26)

ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือข้อมูลทางภาษาที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ ข้อมูลนี้ได้จากการดูวีดิทัศน์ ฟังเทปบันทึกเสียง ฟังสิ่งที่ครูเล่าให้ฟังพร้อมกับแสดงภาพประกอบ สิ่งที่สำคัญคือข้อมูลจะต้องสามารถเข้าใจได้มิใช่แค่เพียงสิ่งที่ได้ยินไปเท่านั้น ซึ่งข้อมูลนี้ต้องเน้นให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและตรงกับความต้องการของผู้เรียนซึ่งก็เป็นไปตามสมมุติฐานความเข้าใจ (Ellis, 1997, p.47) จึงอาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคมนั้นเป็นแนวกิจกรรมที่ดำเนินไปตามแนวคิดทางการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Natural Approach) ของ Krashen โดยสรุปคือ เป็นการสอนที่เน้นการสื่อสารจริง (Real Communication) ข้อมูลทางภาษาที่ผู้เรียนได้รับสามารถเข้าใจได้ และเป็นไปในความสนใจ

ของผู้เรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ภาษาและให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างอัตโนมัติไม่กระทำการแก้ไขข้อผิดพลาดถ้าข้อผิดพลาดนั้นไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2539, หน้า 12)

นอกเหนือจากทฤษฎีและแนวคิดของ Krashen แล้ว กิจกรรมนี้ยังสอดคล้องกับหลักการของ Vygotsky เรื่องเขตการพัฒนาคู่ (Zone of Proximal Development) ของผู้เรียน ซึ่งหมายถึงอาณาเขตศักยภาพของบุคคลที่สามารถได้รับการพัฒนา โดยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้ที่มีความสามารถมากกว่า ตัวอย่างเช่น การที่พูดคุย ซักถามอภิปราย ให้ข้อมูล มอบหมายงาน แนะนำเมื่อมีข้อผิดพลาด และกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถอธิบายสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการมีจุดเน้นที่การได้มาซึ่งความคิดรวบยอดและการร่วมมือ (Collaborative) อย่างแท้จริงระหว่างครูกับผู้เรียน (Ellis, 1997, p.48-49) ซึ่ง Moll (1990) ได้ตีความหลักการดังกล่าวมาสู่แนวปฏิบัติว่า กิจกรรมทางสังคม และวัฒนธรรม เป็นแหล่งของการให้ความคิด แนวคิดและแนวปฏิบัติของผู้เรียนที่ได้มาโดยการผ่านสื่อกลาง ฯ (ผจงกาญจน์ ภูวิภาคารวรรณ์ , 2543)

กิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคมไม่เพียงแต่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาอย่างไม่รู้ตัว พัฒนาความคิดรวบยอดของผู้เรียน และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างครูกับผู้เรียนเท่านั้น กิจกรรมนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมทางภาษาของเจ้าของภาษาด้วย ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้สอนสอดแทรกความรู้ทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาในสองขั้นตอนด้วยกัน ขั้นตอนที่หนึ่ง การให้ความรู้ทางภาษา ผู้เรียนได้เรียนรู้ และสังเกตวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของเจ้าของภาษา จากการดูรูปภาพประกอบการเล่าเรื่อง ใช้สถานการณ์สมมติ ฟังจากเทปบันทึกเสียง หรือได้ดูวิดีโอ และขั้นตอนที่สาม เป็นขั้นตอนของการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน ซึ่งครูจะทำการสอดแทรกความรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจในวัฒนธรรม และเพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม อันจะทำให้สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างเหมาะสม (Robinette, 1978, p.150, Allen, 1972, p. 245-267) ดังจะเห็นได้จากการทดลองของ Lee (2000) สรุปได้ว่า กิจกรรมนี้สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองใช้ภาษาในเพื่อสื่อสารทางวาจาได้อย่างบรรลุจุดประสงค์มากขึ้น นักเรียนมีความเข้าใจและสามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสมต่อพฤติกรรมทางภาษาและบริบทที่หลากหลายตามสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาแนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคมข้างต้น อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมนี้สามารถพัฒนาความสามารถทางการฟัง-พูดเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ดี ตลอดจนสามารถเสริมสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมทางภาษาอังกฤษได้ ผู้วิจัยจึงได้นำเอากิจกรรมการสอนที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคมมาทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษฟัง-พูด (อ.024) ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกการใช้รูปแบบ และหน้าที่ของภาษาในสถานการณ์ที่หลากหลาย อีกทั้งผู้เรียนจะได้เรียนรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมทางภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคม
 2. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในวัฒนธรรมทางภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมเน้นวัฒนธรรมทางสังคม
- สมมุติฐาน

1. นักเรียนจะมีความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษสูงขึ้นหลังจากที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคม
2. นักเรียนจะมีความเข้าใจในวัฒนธรรมทางภาษาอังกฤษสูงขึ้นหลังจากที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการสอนทักษะด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาการสอนทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารต่อไป

ข้อตกลงเบื้องต้น

กิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคมได้ปรับปรุงมาจากกิจกรรมการประเมินระดับข้อความ ของ Jin Sook Lee และBeverly McChesney เพื่อความเหมาะสมกับบริบทการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตได้ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ลงเรียนภาษาอังกฤษ ฟัง-พูด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 24 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความสามารถทางการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ

2.2.2 ความเข้าใจในวัฒนธรรมของทางภาษาอังกฤษ

3. เนื้อหาที่ใช้สอนในการวิจัย

1. Greetings and Introductions
2. Congratulations
3. Invitations and Responses
4. Directions and Locations
5. Asking for and Giving Opinions
6. Expressing Approval and Disapproval
7. Thanks and Responding to Thanks
8. Apologies and Forgiveness

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมทางสังคม หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะการฟัง-พูดตามหน้าที่ของภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมของภาษาอังกฤษ โดยการสอดแทรกความรู้ทางวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของเจ้าของภาษา การดำเนินกิจกรรมได้แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน โดยขั้นแรกผู้สอนให้ความรู้ทางภาษาแก่ผู้เรียน จากนั้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการประเมินระดับข้อความจากตารางประเมินระดับข้อความ ต่อมาครูและนักเรียนวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันในเรื่องความแตกต่างในการใช้ภาษาของเจ้าของภาษาและผู้ที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษา หลังจากนั้นครูและนักเรียนช่วยกันปรับบทบาท ตัวผู้พูดหรือผู้ฟังเพื่อให้ นักเรียน ได้ฝึกเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ จากนั้นนักเรียนแสดงบทบาทสมมุติ

2. ความสามารถทางการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ หมายถึง ความสามารถในการฟังประโยค หรือข้อความแล้วสามารถพูดได้ตอบกับคู่สนทนาในสถานการณ์ต่างๆ ได้ตามลักษณะหน้าที่ของภาษา ซึ่งวัดได้จากการใช้แบบทดสอบความสามารถทางการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ

3. ความเข้าใจในวัฒนธรรมของทางภาษา หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาทั้งที่ใช้ถ้อยคำและไม่ใช้ถ้อยคำในการสื่อสารความหมายได้ถูกต้องสอดคล้องตามลักษณะบริบททางวัฒนธรรมและสังคมของชนชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ โดยวัดจากการทำแบบทดสอบความเข้าใจในวัฒนธรรมทางภาษาที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบทดสอบความเข้าใจในวัฒนธรรมทางภาษาอังกฤษของ จูฮาร์ตัน ธานี (2534) และนันทวัน ชุมคันติ (2542)

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 โรงเรียนสาริคมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ฟัง-พูด (อ.024) ภาคเรียนที่ 1 ในปีการศึกษา 2544 จำนวน 24 คน